

DE HEIDEVRAAT.

WIJ waren in de omstreken van Assen. Wij, dat zijn de deelnemers aan de heerlijke excursies die daar door de leden van het Natuurhistorische Congres zijn gehouden en die, dank zij de uitstekende regeling van Mevrouw Schrijver—Toepoel en haar staf zoo excellent van stapel zijn geloopen. Wat was dat allemaal tot in de puntjes verzorgd. Ik moet me inhouden om daar nu niet eens in den breedte over uit te wijden en ik zal het niet doen, dat uitwijden bedoel ik. Ik ga remmen om . . . in te houden.

Maar op een van die excursies, het was 's Zondags, geviel het, dat een groot deel der excursisten van de botanische wetenschap, waar ze het meest aan deden dien dag, in de zoölogische verdwaalde en bijna tegelijkertijd twee insecten opgeld deden. Het eene was de Mierenleeuw, maar daar bemoeide ik me niet al te zeer mee, omdat ik een kameraad heb, die me dezen zomer nog al vaak met het gedoe der Mirmeleon-larven aan mijn hoofd had ge . . . nou, ja, hoe noem je dat?

Maar bij het andere werd ik persoonlijk betrokken, want ik had me er onvoorzichtig over uitgelaten en dat moet je wel eens bezuren. Het gesprek was namelijk gekomen op de heidebeschadiging, die gelukkig in Drente niet erg werd gevonden: het was daar nog vrij sporadisch. Maar omdat ik verleden jaar al de ernstige beschadiging der Callunastruiken bij ons in Amersfoort had bekeken en ook een beetje onderzocht, kon ik op de vraag van enkele mede-excursisten: „Waardoor wordt de heide zoo bruin” antwoorden:

„Dat doet een kevertje!” En ziedaar, dit werd mijn noodlot. Want toen men mij vroeg: hoe heet dat beest? toen moest ik tot mijn schande erkennen, dat ik den naam glad vergeten was. Mijn zestigjarige hersens hadden de twee Latijnsche woorden gansch en geheel losgelaten. Je tracht je in zoo'n geval zooveel doenlijk te redden om tenminste een eenigszins dragelijk figuur te slaan en daarom beloofde ik, dat ik er over schrijven zou in „Natura”. Dan wisten we het ineens allemaal. Welnu ik heb dat al gedaan. Echter: erg beknopt en dat wel om twee redenen. In de eerste plaats omdat ik van den Redacteur van „Natura” had gehoord, dat hij erg vol zat met copy en dus niet naar veel meer verlangde, en in de tweede plaats omdat de Redacteur, tenminste een der Redactieleden, de Heer Dr. Thijssen, me opwekte om er een praatje van te maken voor „De Levende Natuur” en er dan een prentje bij te tekenen.

Edoch, toen ik me zette, om dat nobele plan uit te voeren, begreep ik, dat ik niet over één-nachts-ijds mocht gaan en dus zeker weten, wat ik deed. En aangezien ik nu geen Coleopteroloog ben van confessie, keek ik voor ik begon te pennen, nog even na wat mijn boeken me over het geval vertelden.

Primo: Brehm, de groote, zweeg er over. Het diertje werd niet eens genoemd. Secundo: Oudemans, noemt alleen het geslacht bij de opsomming van de geslachten der familie van de Chrysomelidae oftewel Goudhanen. Tertio: Reitter: „Fauna Germanica, die Käfer des Deutschen Reiches”, gaf in Band IV uitkomst: Enkele Lochmaea's worden er in afgebeeld en op blz. 137 en 138 beschreven.

Lochmaea suturalis Thoms. ook. En dit moest nu volgens mij de gevreesde boosdoener zijn. De beschrijving klopte zeer wel, maar . . . o schrik: de laatste regels, omtrent de vindplaatsen en voederplanten bedierven alles! Daar stond niets meer of minder dan: „An Sumpfpflanzen, auf Birken und Weiden.” Dat leek nu letterlijk nergens op: de Heide is zeker geen moerasplant en behalve berken en wilgen werden geen andere voedselplanten genoemd!

Goede raad was duur, maar niet onbetaalbaar, bleek weldra. Ik toog naar de heide, waar ik in minder dan een kwartier een dertigtal Kevertjes buit maakte en die zond ik, vergezeld van wat Reitter mij vertelde aan Dr. Everts, den bekenden coleopteroloog, schrijver van het mooiste Nederlandsche Keverboek. Na een paar dagen kreeg ik al antwoord, dat ik hier letterlijk laat volgen:

„De van u ontvangen kevertjes behooren, zonder eenigen twijfel tot *Lochmaea suturalis* Ths. Dit is de kever, die de heide (*Calluna vulgaris*) op schrikbarende wijze be-

schadigt. Veel auteurs kennen deze soort *in het geheel niet*, anderen verwarren deze met de aanverwante *L. capreae* L. die op wilgen, vooral op *Salix caprea* leeft. Ook Reitter is met beide soorten in de war geweest. In mijne „Coleoptera Neerlandica,” IIe deel, 1903, p. 456 noemde ik deze soort van *Calluna vulgaris*. Ik heb het eerst deze soort als bewoner van *Calluna vulgaris* leeren kennen, tijdens een excursie over de heide naar Apeldoorn. Op „Sumpflanzen, auf Birken und Weiden” komt de soort *in 't geheel niet voor*. In 1893 heeft J. Weise in Naturgeschichte der Ins. Deutschlands die fout begaan, welke door Reitter e.a. eenvoudig is overgenomen.”

Ik was dus uit den brand en kon gerust mijn geschrijf voor D. L. N. aanvangen.

Na al deze uitweidingen nog wat over het kevertje. Het beest is 5 à 6 mm. lang en heeft, zooals de tekening laat zien lange sprietten. De kleur is iets of wat groenachtig brons, wat ontstaat doordat de zwarte huid door de hoornachtig doorschijnende dekschilden heen schemert. — Deze schilden zijn dicht met fijne puntjes bezet.

Waar de bruine heiderestanten aan nog groene planten grenzen, heeft men kans in de laatste de kevertjes bezig te zien. Echter niet gemakkelijk. Men moet zeer behoedzaam en niet al te dicht naderen, want de kevertjes zijn zeer op hun hoede. Als men met de hand nadert om ze te pakken, laten ze zich zeer spoedig vallen. Het beste is dan ook de heideplanten op zij te buigen en den bodem daaronder af te speuren. Eerst ziet men niets, maar al heel gauw gaan de gevallen kevers loopen en dan is het gemakkelijk ze te grijpen. Ze loopen niet erg hard en vliegen heelemaal niet.

Terwijl wij zoo zaten rond te turen om de kevers bezig te zien, viel ons op, dat de heideplanten vol zaten met leege pophuiden: zwarte, gestreepte restanten. Ze leken veel op de leege huidjes van de poppen der Lievenheersbeestjes, wat ons niet erg verwonderde, omdat we wisten, dat ze daar vrij na aan verwant zijn.

Hier bleek echter weer de waarheid van de oude spreuk: gissen doet missen, want we vonden nog meer: Onder de heidestruiken zat hier en daar mos en daaronder weer vonden we kleine, gele keverpopjes, die een verkleinde uitgave van meikeverpoppen leken. Ze gingen mee in 't doosje en ziet: na enkele dagen wandelden in deze bergplaats levende kevertjes *Lochmaea suturalis* Ths. Zoo was dus dit raadsel opgelost.

We weten nu ook, dat de eigenlijke vernielers zijn de zespootige witte met donkere vlekjes geteekende larfjes. — Ze beschadigen de heide door het volledig opvreten der heideblaadjes, of wilt ge liever: heidenaaldjes. Ook de kevers gebruiken er wel van, doch niet in die overstelpende mate. — Enkele kevertjes, die een paar dagen honger hadden geleden, begonnen bijna dadelijk te vreten, toen we ze heide gaven.

Door de vreterij wordt de heide eerst bruin maar in het volgende jaar zwart en is dan meestal volkomen dood.

Het schijnt, dat de Dopheide door ze gemeden wordt: uit de zwarte zee der afgestorven *Calluna*-planten steken als rose-met-groene eilandjes de bosjes *Erica* omhoog.

Hoe we ooit van deze vreeselijke heideplaag verlost zullen worden is een vraag, die ons dagelijks pijnigt. Als je ziet, hoe mooi de Leusderheide zich heeft hersteld van den vreeselijken brand van een jaar of vijf geleden, en hoe mooi ze nu bloeit, dan hou je je hart vast als je bedenkt, hoe de keverplaag, die aan den eenen kant al weer geweldig optreedt, de heele hei het volgend jaar zal bruin kleuren. Je zoudt er de hei weer om in den brand willen steken. Als dat maar mocht!

Amersfoort, Sept. 1927.

A. JOMAN.